

UVODNIK

Sveska 2 Volumen 21 Godište 2019 naučnog časopisa *Ekonomski horizonti* sadrži četiri izvorna naučna i dva pregledna članka i Zahvalnicu recenzentima rukopisa, podnetih Uredništvu Časopisa za publikovanje u 2018.

Sagledavajući prednosti pograničnih i prekograničnih ekonomskih zona za podsticanje ekonomskog rasta i razvoja, koautori *Anh Thu Nguyen, Thanh Huong Vu, Thi Thanh Mai Nguyen, Thi Minh Phuong Nguyen* i *Thi Vu Ha Nguyen* istražuju potencijale pograničnih oblasti na Severu Vijetnama i njihove prednosti u pogledu uključivanja u pogranična i prekogranična tržišta, kao način da se ubrza ekonomski rast ne samo pograničnih regija, već i zemlje u celini. Istraživanjem, kojim su obuhvaćene regije Cao Bang, Lao Cai, Lang Son i Quang Ninh, konstatuje se postojanje velikih razlika u njihovoj spremnosti da se uspostavlja prekogranične zone. U tom smislu, ukazuje se na potrebu poboljšanja povezanosti kako na nivou infrastrukturnih potencijala, tako i u pogledu usaglašavanja politika. Posebno se potenciraju prednosti od korišćenja veće povezanosti sa kineskim tržištem, što pruža višestruke pogodnosti kako za analizirane regije, tako i za zemlju u celini, zbog čega je neophodno usklađivanje zajedničkih strategija i politika kako bi se uspostavila i unapredila prekogranična saradnja.

Efekte vlasničke strukture banaka na njihovo finansijsko poslovanje, koautori *Mustafa Kevser* i *Bilge Leyli Elitaş* analiziraju na osnovu kvartalnih podataka za trinaest banaka koje se kotiraju na Istanbulskoj berzi (BIST), a koji se odnose na period 2005-2017.

Nezavisne varijable za izvođenje ove studije su porodično vlasništvo, korporativno vlasništvo, menadžersko vlasništvo, inostrano vlasništvo, vlasništvo najvećeg akcionara, vlasništvo tri najveća akcionara, i stopa slobodnog fluktuiranja, dok su koeficijent zaduženosti, ukupna aktiva, i godine poslovanja banke opredeljeni kao kontrolne varijable. Kao indikatori finansijskog poslovanja korišćeni su: prinos na ukupno angažovana sredstva, prinos na akcijski kapital, Tobinov Q-koeficijent, zarada po akciji, i koeficijent cene i čiste dobiti. Na osnovu formiranih pet modela za analizu, koautori su pokazali da vlasnička struktura utiče na finansijsko poslovanje banaka.

Mogućnosti ostvarivanja kvalitetne zdravstvene zaštite u okviru nacionalnog programa zdravstvenog osiguranja u Nigeriji, koautori *Joshua Solomon Adeyele, Gbenga Michael Ogungbenle* i *Ogorchukwu Augustine Isimoya* istražuju na primeru Džos metropole. Međutim, uprkos činjenici da postoji organizovan program zdravstvenog osiguranja, korisnici ovih usluga nisu zadovoljni kvalitetom zdravstvene zaštite, što je rezultat moralnog hazarda, koji je prisutan kod zaposlenih u sektoru javne zdravstvene nege, kao i zbog nedostatka lekova u javnim bolnicama. Istraživanjem koje je sprovedeno u metropoli Džos, koautori nastoje da utvrde u kojoj meri nepoštovanje etičkih standarda od strane lekara i farmaceuta, i asimetrične informacije o nacionalnom programu zdravstvenog osiguranja, uzrokuju ponašanja koja su rizična po zdravlje osiguranika. Istraživanjem je potvrđena polazna pretpostavka da su ponašanja rizična po zdravlje osiguranika posledica moralog hazarda i asimetričnih informacija pružaoca usluga u okviru nacionalnog programa zdravstvenog osiguranja u Nigeriji.

* Korespondencija: V. Leković, Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Liceja Kneževine Srbije 3, 34000 Kragujevac, Republika Srbija; e-mail: lekovic@kg.ac.rs

Shodno stavu da je, u savremenim uslovima poslovanja, nezamislivo kvalitetno upravljanje preduzećem bez sistema interne kontrole, *Biljana Jovković* razmatra prioritete ciljeve interne kontrole i njeno funkcionisanje u preduzećima Šumadijskog i Raškog okruga. Istraživanje je sprovedeno u petnaest preduzeća iz Kragujevca, četrnaest iz Kraljeva i u jednom preduzeću iz Vrnjačke Banje. Rezultati istraživanja pokazuju da se u najvećem broju preduzeća prepoznaje značaj sprovođenja interne kontrole, što je za njenu efikasnost od izuzetne važnosti. Shodno tome, u većini preduzeća su ustanovljeni kontrolni postupci što, zahvaljuju preventivnom suzbijanju devijantnih pojava koje bi mogle da ugroze ostvarivanje definisanih ciljeva, omogućava izvršavanje poslovnih aktivnosti u skladu sa planom.

Dolarizacija, kao zvanična ili nezvanična upotreba strane valute u transakcijama jedne zemlje, predmet je istraživanja kojim se bavi *Vesna Martin*, prezentujući troškove i koristi njene primene. Rezultati analize pokazuju da dolarizacija, uprkos nižim troškovima transakcija u međunarodnoj trgovini, uspostavljanju makroekonomske stabilnosti, i finansijske integracije, ima za rezultat gubitak senioraže kao prihoda od štampanja novca monetarnih vlasti, ali i ograničenost primene funkcije zajmodavca. Pri tome se ukazuje da visok stepen dolarizacije utiče na smanjenje efikasnosti monetarne i fiskalne politike, a time i na ukupne efekte koje ekonomska politika ima na makroekonomsku i finansijsku stabilnost, naročito u slučaju kada je izražena volatilnost domaće valute. Zbog toga, zaključuje se da stepen dolarizacije treba da bude prilagođen svakoj zemlji ponaosob i da se primenjuje u skladu sa karakteristikama same ekonomije.

Shodno značaju informacija za uspešno vođenje i unapređivanje poslovanja preduzeća, koautori *Zita*

Bošnjak, Olivera Grljević i *Saša Bošnjak* razmatraju koncepte, tehnike i mogućnosti primene rudarenja *web* podataka i njihove implikacije za menadžment. Budući da se na osnovu prikupljenih podataka dolazi do saznanja o indikatorima interesa, navika, preferencija i uobičajenih modaliteta ponašanja pojedinaca, menadžment ima mogućnost da donosi adekvatnije i kvalitetnije odluke, zasnovane na informacijama koje se, rudarenjem *web* podataka, transformišu u potpunije i sveobuhvatnije znanje, što je relevantno za ostvarivanje pozitivnih poslovnih rezultata. Na osnovu znanja, do kojeg se dolazi korišćenjem skrivenih i raznovrsnih podataka koji su raspoloživi *online*, menadžment je u poziciji da kreira i sprovodi poslovnu strategiju koja će rezultirati bržom ekspanzijom preduzeća, što je potvrda polazne hipoteze da rudarenje *web* podataka ima heterogenu primenu, čime se pružaju mogućnosti ostvarivanja benefita u mnogim sferama poslovanja.

U ime Uredništva Časopisa i u svoje ime, zahvaljujem se autorima priloga publikovanih u ovoj Svesci Časopisa, kao i recenzentima koji su, svojim kritičkim komentarima i sugestijama autorima, značajno doprineli unapređivanju podnetih rukopisa.

Sveska 2 Volumen 21 Godište 2019 sadrži *Zahvalnicu recenzentima* rukopisa podnetih Uredništvu Časopisa u 2018, od kojih su oni koji su pozitivno ocenjeni u dvostruko anonimnom recenzentskom postupku publikovani u Sveskama 1, 2 i 3, Volumen 20 Godište 2018.

Izdavanje časopisa *Ekonomski horizonti* finansijski je podržalo Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije, Rešenje broj: 4451-03-268/2019-14/2, od 17.04.2019.

Glavni i odgovorni urednik
Vlastimir Leković